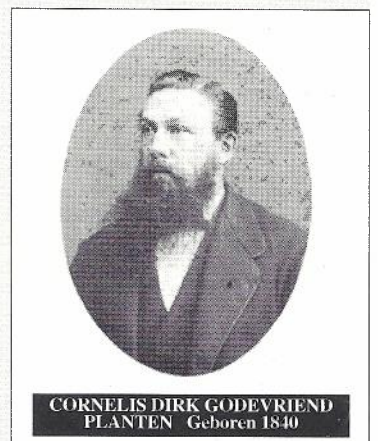
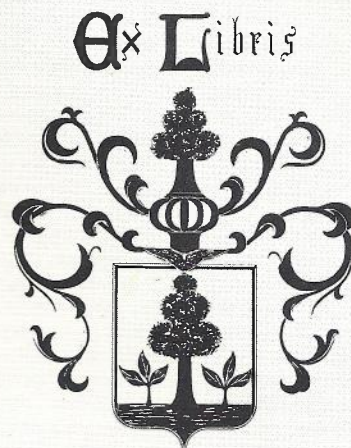
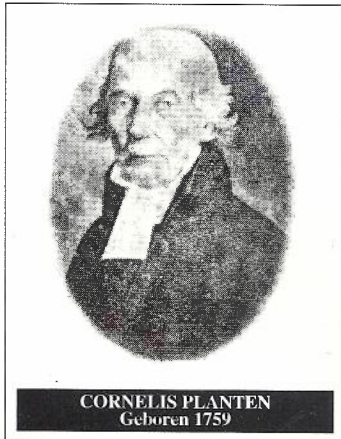


DE ZWERFSTEEN

PERIODIEK ORGAAN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING STEENDEREN



*Schouw "Den IJzendoorn"
75 jaar IJclub
"Huize Landlust en
de familie Planten"*

*"De Grote Emmer"
en haar bewoners.
Kijk eens naar het raam
Hulp bij de molen*

94/1

april 1994

IN MEMORIAM

Een markant burger van Steenderen is heengegaan... 21 maart j.l. is ons lid mevrouw Henriëtte Theodora Isabella Planten na een slopende ziekte en toch nog onverwacht op een leeftijd van 74 jaar overleden.

Henriëtte Planten was een bijzonder sterke persoonlijkheid, ondernemend en met een duidelijke eigen kijk op de samenleving. Zij had een bijzonder grote belangstelling voor de historie van onze gemeente en onze streek.

Ook op genealogisch gebied, haar grote hobby en als telg uit een voornaam Steenderens geslacht zag ze het als haar plicht anderen van haar kennis te laten meegenieten. Zo heeft zij op haar ziekbed nog medewerking gegeven aan het tot stand komen van het hoofdartikel in deze Zwerfsteen en juist haar bijdrage ziet U hier uitgewerkt door Albert Aalderink.

Henriëtte Planten blijft in mijn herinneringen gegrift als een der initiatiefnemers in onze gemeente een historische vereniging van de grond te krijgen. Zij was ook de persoon, welke mij als 'gangmaker' mede motiveerde door te gaan en stond aan de wieg van onze vereniging. Ja... in de sfeer van "Waar een wil is, is een weg..."

Moge haar zoon Rob van velen in ons midden steun ontvangen dit verlies te dragen!

(Paul Kok, voorzitter)

VOORWOORD

Beste leden van de HVS,

hier ligt de historische voorjaarskost weer op Uw voormat, een nieuw nummer van onze Zwerfsteen. Dit maal een uniek document van Albert Aalderink over de vele "Planten-s", welke een vooral bestuurlijke taak binnen onze gemeentegrenzen hebben mogen vervullen. Huize Landlust was tenslotte ook nog ons gemeentehuis/secretarie in vroeger tijden.

KADASTRALE ATLAS

Wij hebben goed nieuws voor U, want de kadastrale atlas Anno het jaar 1832 gaat binnenkort in druk en alle inschrijvers krijgen verder bericht. Nog even geduld... Dank aan bedrijven en instellingen, stichtingen en ook het gemeentebestuur, die deze uitgave mogelijk maken.

Onze verenigingsavonden waren een groot succes. De lezing met beelden van de directeur van het Nationaal Tegelmuseum te Otterlo bracht een ruime vijftig belangstellenden -met tegels- naar Het Anker. Ik zeg 'met tegels'... wel 200 tegels lagen er door diversen uitgesteld, zelfs vele tientallen uit onze Gouden Eeuw. De lezing van Dhr. Bolwerk gaf een boeiende kijk op het leven van destijds alledag en het zou fantastisch zijn als ook bewoners van oude hoeven hun schouw weer in ere zouden doen en kunnen herstellen. Juist... de familie Aalderink van "Den IJzendoorn" aan de Covikseweg hebben wij aan uniek restauratiemateriaal kunnen helpen, zie verder in dit blad.

Wie had dat dacht, nog voor de Sinterklaas de schaatseren onder te binden en de afgelopen kerst was meteorologisch toch compleet in de war, het Maaswater bracht velen te natte voeten, zo ook hier stond het water tot aan de lippen. Een discussie barst los in ons Deltagebied, nog hogere dijken om deze watersnood voor goed te keren? Natuurgeweld o.a. in Los Angeles USA doet beseffen, dat de mens maar een klein schakeltje in de grote keten is...

MONUMENTENWACHT

Ons 'historisch jaar' 1994 begon met een uiterst interessante lezing van Dhr Klaas Boeder, de coordinator van onze Provinciale Monumentenwacht. Het Anker bracht een ruime zeventig belangstellenden bijeen, ook niet leden, welke een Rijks- of Gemeentelijk monument bewonen.

Dhr Boeder gaf vele tips om onderhoudsposten beheersbaar te houden en na zo'n avond met diabeelden van "krotten en paretjes" willen dan 6 eigenaren van historische bouwwerken gelijk een abonnement en een jaarlijkse inspectie van de Gelderse Monumentenwacht, doch... er is reeds een wachtlijst van meer dan honderd a.s. abonneementhouders/monumentbewoners.

Reeds zes ploegen 'monumentenwacht' trekken tot alle uithoeken van de provincie om mee te helpen aan het behoud van onze historische kerken/kastelen /stadshuizen/boerderijen etc. En "vol is vol", doch er komt beweging in het provinciaal- en ook gemeentelijk bestuur.

Zelf mocht ik een lezing geven in een 'politieke arena' en wel over "Waarom bewaren we sommige zaken voor het nageslacht" Dit keer niet over architectonische begrippen als "Jugendstil en Art Deco, Delftse en Amsterdamse school" Neen... meer over het historisch betrokken gevoel 'tussen de oren'. Want als je familie reeds vele tientallen of zelfs honderd(en) jaren in een oud huis of hoeve woont heb je een geheel andere betrokkenheid. Zo ook een betrokkenheid om dit te behouden voor een volgende generatie!

Het bestuur van de HVS wil er nogmaals bij het gemeentebestuur op aandringen, dat er haast is geboden ons gemeentelijk cultuurhistorisch erfgoed te beschermen tegen verwaarlozing met sloop als onherroepelijk resultaat! Enige jaren geleden mocht het gemeentebestuur een plan van schrijver dezes afgewezen hebben en wel het voorstel "alle Rijks- en Gemeentelijke monument-eigenaren" een collectief abonnement op de Monumentenwacht te subsidiëren en wel voor rond de f. 8500,-.

De gemeenten Apeldoorn en Wisch hebben o.a. een dergelijke regeling, zelfs nog verdergaand.

Op deze wijze kan:

- Ons gemeentebestuur en de eigenaar een inzicht verkrijgen van de bouwkundige staat van het monument cq het totale monumentenbestand in onze gemeente
- De eigenaar ondersteund en betrokken worden bij een onderhoudsplan voor de komende jaren. Tijdig wordt ingegrepen en zelfs direkt na extreem natuurgewel (storm januari 90). De monumentenwacht is m.n. bereid eigenaren te motiveren en direkt planmatig bij te staan
- Sloop worden voorkomen! JA... zelfs geld wordt uitgespaard

KAPEL VAN BRONKHORST

Om het gemeentebestuur te motiveren en ook in Bronkhorst een voorbeeldfunctie te zijn, heeft de Monumentenwacht de Kapel van onze stad als jaarlijks te inspecteren object geaccepteerd.

Laten we spoedig de wachtlijst opheffen en we hopen alsnog, dat ons gemeentebestuur 'tot inkeer komt', want beleidsmatig is er toch wel wat fout, als je met een 'ad hoc' subsidie beleid verder moet gaan in deze spaarzame tijden.

Wie op 2 januari zijn subsidieaanvraag in de bus van het gemeentehuis deponiert, kan nog wat subsidie krijgen, doch een week later is de pot reeds leeg..?

'De Zwerfsteen' is de kwartaaluitgave van de historische vereniging der gemeente Steenderen, opgericht d.d. 1 juni 1992

BESTUUR:

voorzitter:

Paul Kok, Wehmestraat 1a,
7221 BT STEENDEREN,
05755-1444

sekretaris:

Theo Jansen,
Schiphorsterstraat 1a,
7227 NG TOLDIJK
05755-2015

penningmeester:

Gerrit Tijkken,
Dr. A. Ariënsstraat 6,
7221 CC STEENDEREN
05755-1437

leden:

Jan Wolters, 't Hof 7,
7226 LG BRONKHORST,
05755-1600
Geert Jansen,
Anjerstraat 12,
7221 AS STEENDEREN,
05755-2027

REDAKTIE:

Verdi van Leuvensteijn-
Breukink,
Bronkhorsterweg 21,
7221 AB STEENDEREN,
05755-1868

Albert Aalderink,
Hoogstraat 42,
7227 ND TOLDIJK,
05755-2226

Wim Jansen,
Landlustweg 9,
7221 BS STEENDEREN,
05755-1658

Paul Kok,
Wehmestraat 1a,
7221 BT STEENDEREN,
05755-1444

CONTRIBUTIE:

Bankrelatie:
NMS-bank, STEENDEREN
Bankrekening nr.: 68.52.89.710
t.n.v. de penningmeester van
de Historische Vereniging
Steenderen.
Postgirorekening van de
NMS-bank is 43.45.500
m.v.v. Historische Vereniging
Steenderen.

Wij verzoeken U bij lidmaatschapopgave gelijktijdig de contributie over te maken, Uw betalingsbewijs is tevens de garantie dat U in het ledenbestand bent opgenomen.

Contributie 1994:

f. 25,- voor individuele lid
f. 35,- voor echtparen of
samenwonenden.

Laten we maar zeggen, de stimulans voor een geheel motiverend en overkoepelend monumentenbeleid is dit niet. Interessant onderwerp in de verkiezings-tijd en strijd, die bij het verschijnen van dit blad reeds is gevoerd en hopende positief voor de cultuurhistorie. Onze gemeente heeft een agrarisch karakter en juist deze samenleving moet door allerlei beslissingen van landelijke en Europese overheid botje bij botje leggen om het hoofd boven water te kunnen houden. Moeten wij als cultuur-historische samenleving hen dan nu maar laten vallen, want wij kunnen geen landelijke- en provinciale monumentenbijdragen meer 'doorschui-ven'? Midden jaren tachtig vraagt de overheid mede-werking van monumentenbezitters en... wie 'A' zegt, zegt toch ook 'B'?

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Maandagavond 21 februari 1994. De eerste sneeuw sedert jaren! en toch ondanks de glijpartijen mochten wij met 60 leden bijeen zijn op de deel van Het Anker. Allereerst de ietwat taaië kost en wel de Algemene Ledenvergadering van onze Vereniging. Uw huidige bestuur wil dit jaar als compleet ingespannen stel de kar nog trekken en volgend jaar starten wij met een Huishoudelijk Reglement. Wij komen hierop terug. Aansluitend de vergadering de luchtige kost en wel een interessante causerie door Albert Aalderink, onze Toldijkse boeren-historicus. Hij beschreef in woord en gesteund door allerlei beeldend materiaal een bekend Toldijks boer/middenstander/uitvinder/humorist /strop-er/schrijver/dichter etc DerkJan Smeitink (Derk v.d. Döker) Albert... onze complimenten en applaus uit de zaal, deze man kan avonden vullen en we zijn wat blij, deze natuurtalenten in ons midden te hebben. En... vergeet onze ijsclub "De Molenkolk" niet! Zij vierde zaterdag 19 februari 1994 in de tweede ijsperio-de deze winter haar 75 jarig bestaan. Wat een pracht schaatsfeest, 500 vaders en moeders met hun kroost op en rond het ijs. Interessante artikelen van hoogtij-dagen aan de muur en zelfs 8mm filmmateriaal van haar oud-voorzitter Ab Koekkoek. Het was een schaatsdag om door een 'zonnig ringetje' te halen en ook in deze Zwerfsteen staan wij even stil bij dit jubileum.

Beste leden, geniet nog deze voorjaarsavonden van Uw Zwerfsteen en wij zien U graag maandagavond **11 april 1994 om 20.00 uur** in Zaal Herfkens te Baak waar Pater Jan Koekkoek zal vertellen over de begrip-pen 'misdaad en straf' in onze omgeving en wel in vroeger tijden en behalve serieuze zaken, zal er wel een vleugje humor aan toegevoegd worden.

Vergeet niet Uw fiets een APK-beurtje te geven, want zaterdag 7 mei a.s. gaan we de boer op voor een unieke 'historische fietstocht' door onze gemeente. Deze fiets- en autotocht voor de senioren-leden, moeilijker ter been zal U brengen langs mooie hallehuizen/tui-nen/molen/ruine etc en tot slot opent Huize Baak haar poorten voor ons. Kortom... doe mee en ook introdu-ces zijn van harte welkom.
(Paul Kok, voorzitter)

DEN IJZENDOORN KRIJGT WEER HAAR SCHOUW COMPLEET

In Zwerfsteen 92/1 las U over "Den IJzendoorn", thans gelegen aan de Covikseweg hk Dolfingweg en wel reeds enige honderden jaren aan de Ganzekolk aldaar, hoewel deze kolk wel wat vierkante- en kubie-ke meters kleiner is geworden in de loop der eeuwen. Nog steeds wordt er -recreatief- geboerd en deze boer-derij staat daar toch als een 'orchideetje in het land-schap'.

Hoe bestaat het overigens, dat een dergelijke hoeve met zijn wortels nog staande in de zeventiende eeuw nooit op de Rijksmonumentenlijst is gekomen, terwijl een simpel Bronkhorster stadsboerderijtje uit 1928 wel deze 'titel' kreeg. We zullen maar zeggen een ver-schrijving, doch we hebben gelukkig nog dit cultuur-historisch topstuk van agrarisch leven.

Als voorzitter werd ik attent gemaakt op een complete serie landschaps-schouwtegels, zgn. "bijtjes" en wist, dat de familie Aalderink in de loop der jaren/eeuwen rond de vijftig tegels miste. Kortom... via de HVS kwam "vraag en aanbod" bijeen en dit jaar zal de hoeve wederom zijn schouw compleet krijgen. De tegelzetter mag weer eens echt 'zetten' en niet in cement of lijm, maar ouderwetse kalk.

Zgn. Landschapstegels, (ook wel 'bijtjes' genaamd, omdat op de hoeken een motiefje lijkend op de honingbij is afgebeeld) bestaan veelal uit een half eilandje met een huisje/boerderij/kasteel/molen etc afgebeeld en een stukje water met zeilbootje etc. Veelal gemaakt in de streek van Harlingen, doch ook in Zuid Holland. 1e helft 19e eeuw.

In Den IJzendoorn zijn zij vrij geplaatst, doch werden ook in rijen (met de halve- tot hele eilandjes verwerkt) We mogen gerust zeggen, dat de Aalderinks straks een museale schouw hebben. Deze schouwtegels zijn veel gemaakt bij de tegelbakker J. vd Wolk te Rotterdam en zijn bedrijf is in 1841 opgeheven.

*"De heren Aalderink Sr en Jr.
bijeen rond de haard met hun
unieke tegels*



KORTE BERICHTEN...

SUBSIDIE!

De post moet nog komen, maar de gemeenteraad heeft besloten onze vereniging ingaande het verenigingsjaar 1994 een subsidie toe te kennen van f. 2308,20.

Wij zijn ons gemeentebestuur zeer erkentelijk en kunnen nu mede deze bijdrage dit jaar drie Zwerfstenen op de markt brengen. (idem september en december)

KADASTRALE ATLAS A_o 1832

Is in druk door o.a. giften van bedrijfsleven en fondsen/gemeente. O.a. de Stichtingen "Planten Fonds" en "Boek Bronkhorst" en onze gemeenteraad hebben deze uitgave mogelijk gemaakt. De tekenaars en drukkers 'broedden' nu, dus nog even geduld intekenaars! De atlas zal rond juni 1994 uitkomen en het eerste exemplaar wordt aan onze eerste burger aangeboden.

Voor 'last minute beslissers'... U kunt de atlas nog bestellen door voor 1 april a.s. de bestelkaart bij het PTT-agentschap in de SPAR in te leveren (bestelkaarten aldaar nog verkrijgbaar) De uitgaven worden niet per PTT verspreid, doch mogelijk via gemeentehuis en onze vereniging met begeleidende tekst en acceptirokaart.

HELP DE KERKUIL/STEENUIL

Zie je in de schemer een witte schim -gelukkig- ver voor de koplampen, dan kan je er bijna zeker van zijn, dat het een uil was, om zoek naar prooi. Gelukkig is de uilestand ietwat herstellende in onze streken na alle ellende van de 'DDT-tijd', doch wat is er mooier dan de kerkuil gastvrijheid te bieden in een agrarische wagenloods of hilde met vlieggat en voor de steenuil een kast aan een peppel of in een wilgekroon te hangen. (vlieggat naar ZuidOost)

Rond de schemertijd in de avond starten de uilen met hun activiteiten en de bekende roep van "oe-hoe oe-hoe" en de uil zie je soms, doch hoort hem niet vliegen. Een pracht dier, die zeer nuttig is, vanwege zijn muizejacht. O.a. heeft de kerkuil nog zijn stek rond de Molenkolk/Wehmestraat/Hoogstraat en nog enkele gebieden in onze gemeente.

De kerkuil zoekt woon- en broedruimte in de vorm van een soort theekist met vlieggat en lichtsluis 80 x 40 cm en 40cm hoog. Bij onze sekretaris ligt een 'bouwtekening' van beide kasten voor U gereed en... Is er binnen onze gelederen een kandidaat die een kerkuil'projekt' wil starten?

Voor de Achterhoekse vogelwerkgroep is Steenderen een blinde vlek. Toch niet lang meer? Wie melde(n) zich bij de voorzitter of secretaris?



RESTAURATIE SCHUUR TOLDIJK

Dat mogen wij nu graag zien, die betrokkenheid om de hoeve van de familie weer in oude luister te herstellen. Zo krijgt Toldijk weer glans! De familie Ruessink aan de Hoogstraat 21 maakt van de hoeve "Roodheuvel" weer een plaatje... complimenten!

GEDENKBOEK "STEENDEREN 996 - 1996"

Er zijn vooralsnog te weinig reacties binnengekomen om een gedenkboek samen te stellen en de kandidaat uitgever hebben wij dan ook helaas moeten teleurstellen. Het bestuur zit er toch wel mee, want er zwerft toch Oh zoveel historisch materiaal in beeld en geschrift in onze gemeente. Binnenkort gaan Bestuur en Redactie nog eens rond de tafel zitten, zo ook met andere verenigingen in de gemeente! Tenslotte "Wij is meer dan ik"...

SNOEIEN OUDERWETSE HOOGSTAMBOOMGAARD

Vanuit onze vereniging is een idee geopperd om a.s. najaar een praktijkcursus snoeien van fruitbomen door een deskundige te laten geven, m.n. gericht op het onderhoud van fruitbomen. Ze staan er nog en veelal met veel wild hout, teveel hout en te weinig appels en peren. Een zaterdag in de leer bij een fruitdeskundige. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven bij de secretaris.

ZIEKENBOEG

Verdi van Leuvensteijn-Breukink, onze Bronkhorster "vraagbaak" is herstellende van een zware operatie en wij hebben haar namens de HVS een bezoek en bloemen gebracht. Verdi... beterschap en zaterdag 7 mei a.s. evt. op de achterbank erbij!

KASTEN UIT GROOTMOEDERS TIJD

Op kamers..? verhuizen naar Het Paradijs...? Kom langs bij Joop Sangers aan de Bronkhorsterweg 40 te Steenderen (zandpad in) Grote keuze uit o.a. geloogd grenen kasten en iedere zaterdag en zondag 'rommelmarkt' tel. 05755-1672

BEHOUD HISTORISCH SCHOOLGEBOUW TE BAAK

Bouwbedrijf Peelen BV te Wichmond heeft van het gemeentebestuur een optie -tot 1 april 1994- gekregen, een 'haalbaarheidsonderzoek en bouwkundig voorstel' te doen in het bouwwerk een vier- of vijftal woningen te gaan bouwen met behoud van het historisch karakter. De optietermijn loopt ten einde en de HVS wacht gespannen af!

VRAAG EN AANBOD

Vier muurankers zijn ons door sloop aangeboden, geschikt voor restauratie van boerderij. Informatie bij de secretaris

TE KOOP enige eiken balken van diverse lengten. Fam vd Barg Steenderen tel 05755 - 2284

Zoekt U antieke plavuizen? Informatie bij de voorzitter

Gevraagd, een antiek eiken kabinet. Bij voorkeur een groot en hoog model voor kamer 3.75m hoog. Informatie bij de voorzitter

"Roodheuvel" in 1994 (Toldijk)

75 JAAR IJSCLUB "DE MOLENKOLK" opgericht 16 februari 1919

19 februari j.l. was het ouderwets gezellig op de 'nieuwe' ijsbaan naast de Coberco kaasfabriek aan de Toldijkseweg, toch zeker 500 man op de been en op de schaats, zelfs Henne Scholten uit Bronkhorst... op klompen!

We spreken van nieuwe ijsbaan, toch is het allemaal begonnen op de kolk tegenover de Bronkhorster molen.

Op 16 februari 1919 werd de oprichtingsvergadering gehouden. Door de heren Bleker (onderwijzer) A.J. Breukink, H. Wijers, Chr. Pennekamp, M. Ausen, W. Boogman, Manessen en Jaarsma.

De beschermheer was A.B.J. Mekelerkamp uit Brummen en het bestuur moest bestaan uit vijf personen uit Steenderen en vijf uit Bronkhorst.

Op 27 november 1920 was de eerste ledenvergadering en in deze vergadering onder voorzitterschap van A.J. Breukink werd de contributie gesteld op twee kwartjes per jaar per lid en inwonenden en dienstboden hebben vrije toegang.

Aansluitend, op 2 december 1920 is het eerste ijsfeest op den Molenkolk, opgeluisterd door zeven muzikanten.

Een jaar later, 3 december 1921 komt er een Bestuursvoorstel om uit te kijken naar een nieuwe lokatie voor de ijsbaan, omdat de Molenkolk te diep is en moeilijk af te sluiten.

In dezelfde vergadering wordt gemeld door de heer G. Wijers uit Bronkhorst, dat zijn schoonmoeder moest betalen, terwijl ze geen gebruik had gemaakt van den baan.

In 1922 deelt voorzitter Breukink mede, dat er een eigen tentje moet komen. Rond 1930 heeft Wentink van het cafe, dat toen aan de burgemeester Smitstraat stond een 'soeptent' met o.a. zure haring en deze stond aan de zijde van de heer Breukink, thans de tuin van Massink.

In 1925 verzoekt de heer Rikkert, toenmalig postkantoorhouder om op zondag muziek op de baan zien te krijgen, hetgeen op bezwaren stuitte van de toenmalige burgemeester F. Smit.

De heer Rikkert wordt verzocht e.e.a. met den nodigen takt met de burgervader te bespreken.

In 1928 besluit de vereniging een eigen keet neer te zetten en op de ijsbaan wordt een keet gehuurd van Lansheer uit Bronkhorst.

In 1936 komt er een voorstel om een balavond te organiseren en dit moest voor destijds f. 400,- georganiseerd worden, voor die tijd een gigantisch bedrag! en... het feest ging dus niet door.

Wel worden er in de dertiger jaren zgn. 'spekwedstrijden' georganiseerd

In deze periode werd door Willem Onstenk een keet gemaakt voor een bedrag van f. 25,-

In het oorlogsjaar 1942 stelt het Bestuur voor om de contributie van twee kwartjes naar drie kwartjes per jaar te brengen en deze contributieverhoging veroorzaakte nog al tumult in de geledingen, doch uiteindelijk werd het voorstel toch aangenomen. In het jaar 1945 moest het Bestuur van Overheidswege 'en blok' aftreden.

Later wordt er weer een Bestuur gevormd onder voorzitterschap van de heer Breukink voornoemd en de heren Jo Knaake, W. Hulshof, Pennekamp, J. Huetink, W. Boogman, A. Wentink, Jan de Mol en H. Vleemingh

Zo voor- en na de oorlog werden er veel wedstrijden verreden. Het waren dan ook behoorlijke winters om de Molenkolk te kunnen schaatsen.

Komen we in de vijftiger jaren met diverse goede rijders in de vereniging, o.a. J. Huetink, Bosman, E. Terwee en deze laatste veroverde tot drie keer toe de "Misset beker" in Doetinchem. Verdere plaatselijke en regionale toppers op de ijzers: G. Harmsen, C. Wolf, A. Wentink, G.B. Hulshof en als stayer Derksen en J. Blankvoort, de kortebaanspecialist.

In het jaar 1970 had de ijsclub Molenkolk maar liefst drie Gelderse kampioenen!

Weer ruim tien jaar later, we spreken van 1981 ging een grote wens voor de vereniging in vervulling. Een eigen ijsbaan, niet meer de diepe Molenkolk met als nadeel lang wachten voor er geschaatst kan worden, doch een ondergelopen weiland naast de Coberco zuivel fabriek aan de Toldijkse weg.

Het betekende veel meer schaatsdagen en vooral een veilige ijsbaan! Want eens ging een 'baancommissaris' met zijn veegmachine door de toch te zwakke ijsvloer, een nat en vooral koud pak en de veegmachine moest uit de kolk gedregd worden. Na een grote beurt deed ie het trouwens weer.

Berend Rutjes is thans het oudste bestuurslid -in zittingsjaren en leeftijd- want sedert 1971 is hij dag in dag uit met vorst op de baan te zien. Op naar de 25!

Gefeliciteerd "Molenkolk" het was een pracht jubileum en op naar de honderd!

(Gerrit Tijkken)

"de baanvegers van de ijsclub
De Molenkolk in 1934"



Vlnr: Willem Engbers, Johan Evert Breukink,
Jan de Wolff, onbekende, onbekende,
Tinus de Wolff, keeshond van Jan Smeenk,
Jan Smeenk.

"HUIZE LANDLUST" EN DE FAMILIE PLANTEN

Wie enige tijd in Steenderen woont, zal de Landlustweg kennen en misschien ook weten, dat 'Plantenbos' aan het einde van die weg ligt.

Dat achter deze namen veel meer zit, dat een statig herenhuis en een stukje bos, is bij de huidige generatie inwoners nauwelijks bekend. De vooraanstaande posities, die de voorvaders van de huidige Plantengeneratie, woonachtig op Huize Landlust, in de gemeente hebben bekleed is het waard om deze familie eens wat nader te belichten.

Cornelis Planten was vijftig jaar predikant te Steenderen, zijn zoon Evert Godevrid vijftig jaar burgemeester in onze gemeente en werd opgevolgd door zoon Cornelis Dirk Godfried voor een termijn van dertig jaar.

Deze lange periode van actieve Plantens in de gemeente -en hiermede eindigde het niet- hebben hun sporen tot op de dag van heden achtergelaten. In de Planten familie zijn de beroepen van arts/domine/burgemeester in het verleden meer regel dan uitzondering. De bruiden en omgekeerd de bruidegommen kwamen uiteraard vaak uit deze bevolkingslaag.

Door de aankoop van een boekje over E.J. Planten "Stadsgeneesheer en Burgemeester van Doetinchem" kwam de samensteller van dit stukje direkt met het idee hieren eens meer aandacht te besteden.

De familie -in drie takken gesplitst- komt volgens mijn zegsvrouw Mevrouw Henriette Theadora Isabella Planten, uit de Westfaalse-Achterhoekse grensstreek. De oudst bekende Planten van de hier behandelde tak is Gerrit en geboren in 1562, die in Varsseveld ouderling was. Hij was het, die op een gegeven moment de eerste hervormde predikant de toegang tot de kerk verbood, omdat die zich zijns inziens niet hield aan de tien geboden!

Gerrits zoon Harmen (2e in lijn) is organist in de NH-kerk te Varsseveld geweest. Een zoon van Harmen, Derk (3e in lijn) genaamd, werd Chirurgijn in dezelfde plaats. De vier zonen werden eveneens chirurgijn. Gerrit volgde zijn vader op in Varsseveld. Harmen in Enschede, Willem in Hengelo Gld. en Evert Jan (4e in lijn) werd in Doetinchem chirurgijn.

We volgen de lijn van Evert Jan en komen bij de nazaat Evert Godefried (5e in lijn), die zijn vader in Doetinchem opvolgde. Uit het huwelijk van Evert Godefried werdeb onder andere twee zoons geboren, n.l. Evert Jan (geb. 25-02-1768), die stadsgeneesheer en burgemeester van Doetinchem werd. De andere zoon was Cornelis (geb. 17-09-1759) (6e in lijn)

Cornelis, die zijn predikantenstudie deed in Groningen werd eerst enkele jaren dominee in het Gelderse Laren, voordat hij als vrijgezel naar Steenderen kwam. Op 4 maart 1787 werd hij in Steenderen bevestigd als opvolger van Matheus Hartog, die op 30 juli 1786 overleed. Na vijf jaar op de kansel, hij is dan inmiddels 33 jaar huwt hij Gijsberta Johanna Sandberg, een dochter van de burgemeester van Elburg. Het huwelijk werd voltrokken te Harderwijk op 12 augustus 1792.

De volgende kinderen uit dit huwelijk werden allen te Steenderen geboren:

1. Johanna Maria *09-06-1793. Gehuwd met Albertus Gerardus Weijers, zoon van een houtkoper en provisor van het Burgerweeshuis te Zutphen. Ze overleed op 8 december 1843 te Zutphen.

2. Gijsbert Gerard *16-06-1794. Studeerde te Utrecht en werd arts in Veenendaal en vertrok naar New York in 1848, waar hij op 14 juli 1849 overleed aan cholera.
3. Barta Eva *12-10-1795 en overleden op 02-01-1800
4. Evert Godevrid *11-11-1797. Hij studeerde wis- en natuurkunde in Leiden. Deze studie maakte hij niet af, maar ging in Steenderen op het notariskantoor werken van H.W. Rasch, die naast notaris ook Schout in Steenderen was. "De Bramelstede" (waar eens J.F. Oltmans heeft gewoond, nu de tuin van slager Hulshof achter Het Anker) zal dus als notariskantoor en gemeentehuis hebben gediend in die tijd.

Vanuit die positie bereidde hij zich voor om de kansen te scheppen, als opvolger van zijn werkgever te gaan fungeren. De opzet lukte.

5. Barta Eva *22-01-1800 en overleden ca. 1840
6. Anna Catherina *28-04-1802 en overleden 1881
7. Evert Gijsbert *26-08-1804 en overleed aan een longziekte na de Tiendaagse veldtocht naar België in 1833.
8. Arend Herman *29-06-1806. Hij werd 2e luitenant bij de 10e afdeling Infanterie te Groningen. Later nam hij dienst bij het Franse Vreemdelingen Legioen en stierf in een hospitaal te Bougie in 1839.
9. Henricus Joannis Cornelis *29-06-1806; een tweelingbroer dus van Arend Herman. Hij nam ook deel aan de Tiendaagse Veldtocht en werd later belastingambtenaar.

In een krantenbericht lezen wij van het overlijden van de domineesvrouw van Steenderen: "Heden morgen overleed, tot mijn innige droefheid, mijn teedergeliefde Echtgenootte GIJSBERTA JOHANNA SANDBERG, in den ouderdom van 69 jaren, waarvan wij er bijna 42 in den genoeglijksten Echt hebben doorgebracht; een ongesteldheid van ruim 8 dagen, en bijkomend verval van krachten, maakte een einde aan haar godvruchtig leven". Steenderen, den 18 den Maart 1834 C. PLANTEN Predikant.

Heden morgen overleed, tot mijne innige droefheid, mijne teedergeliefde Echtgenootte, GIJSBERTA JOHANNA SANDBERG, in den ouderdom van 69 jaren, waarvan wij er bijna 42 in den genoeglijksten Echt hebben doorgebracht; een ongesteldheid van ruim 8 dagen, en bijkomend verval van krachten, maakte een einde aan haar godvruchtig leven.
STEENDEREN, C. P L A N T E N,
den 18den Maart 1834. Predikant.

Dominee Cornelis zou nadien nog enkele jaren op de kansel staan en zijn gemeente dienen. Na ca. 50 jaar en de leeftijd van de sterken bijna te hebben bereikt, werd hij op 01-07-1837 Emeritus. Na ruim vier jaren in ruste overleed hij op 82-jarige leeftijd.

Ook hiervan is weer een krantenbericht bewaard gebleven. De tekst ging als volgt:

"In den afgelopen nacht overleed, in den gezegenden ouderdom van 82 jaren, de Wel-Eerwaarde Heer CORNELIS PLANTEN, rustend predikant der Hervormde Gemeente van Steenderen en Bronkhorst; diep betreurd niet alleen door zijn Kinderen, Behuwd-Kinderen en verdere betrekkingen, maar ook door de Gemeente, welke hij bijna 50 jaren als Herder en Leraar heeft geleid en geleerd en door een ieder, welke den waardigen overledenen en zijne beminnelijke hoedanigheden hebben gekend" Steenderen, 5 november 1841 E.G. Planten, mede uit naam mijner Broeders en Zusters. Aan de Landlustweg nr. 1 staat het huis "Excelcior". Het jaartal 1868 op de gevel, kan het bouwjaar zijn, doch dit is niet uitgezocht. Hier woonde in ieder geval Anna Catherina

**** In den afgelopen nacht overleed, in den gezegenden ouderdom van ruim 82 jaren, de Wel-Eerwaarde Heer, CORNELIS PLANTEN, rustend Predikant der Hervormde Gemeente van Steenderen en Bronkhorst; diep betreurd niet alleen door zijne Kinderen, Behuwd-Kinderen en verdere Betrekkingen; maar ook door de Gemeente, welke hij bijna 50 jaren als Herder en Leeraar heeft geleid en geleerd, en door een ieder, welke den waardigen overledenen en zijne beminnelijke hoedanigheden hebben gekend.**
STEENDEREN, den 5 November 1841. G. PLANTEN.
Mede uit naam zijner...

(1802 - 1881) en in het dagelijkse leven deed ze, wat we nu Maatschappelijk werk noemen. Barta Eva (1800 - 1840) en Anna C. waren niet onmiddeld. Ze hadden o.a. inkomsten uit enige erven onder Drempt en Doesburg, die ze erfden van hun oom, dominee A.H. Sandberg. Ze hadden het zgn. vruchtgebruik uit deze erven. In dit huis "Excelcior" werd later een naaischool opgericht door hun nichtje Theodora Johanna Gijsberta (1836 - 1906).

We gaan verder met Evert Godevried, die zijn laatste kansen en capaciteiten benutte om H.W. Rasch op te volgen als Schout van Steenderen. Het notarisambt kreeg hij niet. Hij werd dus op 11 november 1797 in Steenderen geboren en woonde volgens een lijst van zielen van het Hervormde Genootschap Ambte Steenderen tussen 1798 en 1824 bij zijn ouders. In augustus 1820 werd hij na het overlijden van H.W. Rasch Steenderens Eerste Burger. In 1827 gaf hij opdracht om "Huize Landlust" te bouwen. Tot 1912 had deze een schuine kap op de achtergevel. De oorspronkelijke vorm was dus anders. In de rechter zijvleugel was de gemeente secretarie gevestigd, waar H. Addink dus menig uurtje aan de lessenaar heeft doorgebracht, als schrijver.

Op 22 mei 1835 huwde Evert Godevried met Willemina Christina Muller uit Hengelo Gld. Zij werd geboren op 01-07-1803 als dochter van een marineman, een zuster van haar huwde burgemeester Colson Aberson van Doetinchem. Volgens de mededeling uit een krantenbericht was hij toen hij huwde Burgemeester en Secretaris van onze gemeente. Evert Godevried was al even standvastig als zijn vader en zou ook vijftig jaren volmaken. Het huwelijk werd gezegend met vier kinderen:

STEENDEREN, den 22^{sten} Mei 1835. Getrouwd:
EVERT GODEVRIED PLANTEN,
 Burgemeester en Secretaris alhier,
 en
WILLEMINA CHRISTINA MULLER,
 van Hengelo.

1. Theodora Johanna Gijsberta *18-03-1836 te Steenderen en overleden 06-02-1906. Ze huwde met Albertus Theodorus Goossens *1829 te Winterswijk en overleden te Steenderen in 1902. Goossens was huisarts te Steenderen en woonde met zijn vrouw in het huidige gemeentehuis. Het huwelijk bleef kinderloos. Patient bezocht de dokter met paard en wagen, waarvoor hij een koetsier Harmsen in dienst had, die vlak achter de dokters praktijk woonde. Goossens was ook eigenaar van de boerderij "De Kuilenburg", vroeger geheten Schim-melpenninks Mottekuil, later afgekort naar "Motteküle", zoals het nog heet in de volksmond.
2. Cornelis Dirk *22-08-1837 en overleden in 1837 te Steenderen.
3. Cornelis Dirk Godevrid *05-02-1840 en overleden 22-11-1910 te Steenderen.
4. Annabart Willem Laurens *23-09-1843, studeerde te Utrecht en werd o.a. dominee te Wijhe. Hij

huwde Sara KlotsSchardam uit Medemblik en kinderen uit dit huwelijk waren: Ds. W.C. Planten te Goor. Dr. R. Th Planten te Neede en W. Chr. Planten.

**** Heden overleed, na eene langdurige ongesteldheid, tot diepe droefheid van mij, mijne kinderen en mijnen behuwdzoon, mijne geliefde echtgenootte WILLEMINA CHRISTINA MULLER, in den ouderdom van 68 jaren.**
STEENDEREN, 9 Julij 1871. E. G. PLANTEN.

Cornelis Dirk Godevried was aanvankelijk juridisch student in Leiden, maar maakte deze studie niet af. Hij zou op ca. 30-jarige leeftijd zijn vader opvolgen als Eerste Burger in Steenderen. Achtendertig jaar zou hij aanblijven. Hij huwde op 15-12-1871 met Anna Gerharda Henriëtte van Hengel uit Dinxperlo. Het zou goed kunnen, dat de tot voor enige jaren geleden notaris Van Hengel uit Hengelo Gld. uit hetzelfde geslacht stamt, dit is echter -nog- niet uitgezocht.

**** Getrouwd:**
C. D. G. PLANTEN,
 Burgemeester te Steenderen,
 DIXPERLO, 15 December 1871.
 en
A. G. H. VAN HENGEL.
 Voor de vele bewijzen van belangstelling, bij hun huwelijk ondervonden, betuigen zij hunnen welgemeenden dank.

Twee zonen werden geboren, n.l. Evert Godfried *1872 en Jan Willem *1874. Deze Jan Willem is de vader en de grootvader van de huidige bewoners van "Huize Landlust". De kleinzoon van Jan Willem, geheten Robert Willem *1953 is directeur van het Machineonderhouds- & Straalbedrijf ROWI BV (Robbert Willem), waar menig inwoner van onze gemeente nu werkt voor zijn dagelijkse boterham.

Tot slot willem we nog een oproep uit de krant van 14 juni 1854 citeren voor een vacante plaats als huisarts in Steenderen. Het moet vrijwel zeker de oproep zijn, die dokter Goossens naar Steenderen liet komen.

"Het Plaatselijk Bestuur te Steenderen, (Gelderland) roept bij deze op Sollicitanten, naar de vacerende BETREKKING van Medicinæ-Dokter, Heel- en Vroedmeester, tevens Apotheek houdende, waaraan een jaarlijksch Tractement uit de Gemeentekas is verbonden van f. 150, om zich binnen acht dagen met productie van de noodige Bewijzen van toelating, enz. bij het bestuur aantemelden."

Steenderen den 14den Junij 1854. E.G. Planten, Burgemeester, G.J. van Tricht Wethouder.

**** Het Plaatselijk Bestuur te STEENDEREN, (Gelderland) roept bij deze op Sollicitanten, naar de vacerende BETREKKING van Medicinæ-Doctor, Heel- en Vroedmeester, tevens Apotheek houdende, waaraan een jaarlijksch Tractement uit de Gemeentekas is verbonden van f 150, om zich binnen acht dagen met productie van de noodige Bewijzen van toelating, enz., bij het Bestuur aantemelden.**
Steenderen, den 14^{den} Junij 1854.
E. G. PLANTEN, Burgemeester.
G. J. VAN TRICHT, Wethouder.



(Albert Alderink)

EVENEMENTEN KALENDER

maandagavond 11 april 1994
ZAAL HERFKENS te Baak, aanvang 20.00 uur

Pater Jan Koekkoek zal op boeiende wijze '(s)preken' over de fenomenen **MISDAAD EN STRAF...** in vroeger tijden. Kortom een gezellige avond met in aanvang een serieus onderwerp, doch ook de humoristische kant, als men kijkt met de ogen van de twintigste eeuw. Ook introducees zijn van harte welkom in Herfkens te Baak en je zal opkijken wat er allemaal geschiedde in de afgelopen eeuwen op het gebied van de kleine en grote criminaliteit en de correctie van Vrouwe Justitia. Kortom... komen!

zaterdag 7 mei 1994

BUITENEXCURSIE DOOR DE GEMEENTE STEENDEREN

start: 10.00 uur **HET ANKER** te Steenderen

Een... unieke! fiets- en autotocht langs verschillende historische objecten van de gemeente Steenderen. Je zult versted staan, waar je dagelijks langs fietst of rijdt! Een andere kijk op Steenderen/Bronkhorst en Baak. Met bezichtigingen van o.a. prachtige tuinen met de bloemknoppen op 'springen'.

We starten rond de klok van tien uur onder het genot van een kopje koffie van koster Johan Eppink in Het Anker. Deze tocht brengt ons langs: Het Meestershuus/draaiende molen/ in Bronkhorst gaat een deur open, welke nog nimmer open heeft gestaa/Hegelinck, wat is dat?/Een waterput op de Covik/De Ruine en tot slot opent Huize Baak haar poorten!

Voor de senioren onder ons bestaat de gelegenheid deze tocht en uitleg per auto te volbrengen. Het ligt in de bedoeling, dat U bij alle wetenswaardigheden wat 'tastbaar' materiaal op papier mee naar huis krijgt. Een extra editie van De Zwerfsteen, al zwerfende door Steenderen op de fiets... Dus... een paar uur onder de pannen in Oud Steenderen /Bronkhorst en Baak (ong. 15 km). Familieleiden van verre en introducees..? Van harte welkom!

Doe mee en vul uw aanmeldingformulier in, a.u.b. inleveren bij PTT/Spar of bestuurslid

VOLGENDE ZWERFSTEEN

Allereerst onze excuses voor de vertraging van dit exemplaar, doch het volgende nummer staat gepland voor september/oktober

met daarin opgenomen:
winterprogramma 94-95 / vijftig jaar na dato, het artikel over het slot van de tweede wereldoorlog met zijn hongerwinter nog voor de bevrijding als zware beproeving... /-hoogwater 1/1/1921 en 1926! -loterijclub van Bronkhorst 1926 -25 jarig jubileum van Koningin Wilhelmina 1923.

Dus september ="Bronkhorst Special"

Uw bijdragen zijn hartelijk welkom, graag voor 1 september 1994 inleveren bij een lid van het redactieteam.

DE GROTE EMMER EN HAAR BEWONERS.

(Vervolg artikel in Zwerfsteen 93/2)

We lezen in het artikel van Aolbert van 'd Mölder over 'd Emmer, dat in 1760 Harmen Otten Geerlig op de Grote Emmer woonde. Mij is daarvan bekend dat Harmen een zoon was van Geerlig Garrits Geerlig en Berendina Verwey. Of Harmen Otto geboren is op De Grote Emmer is niet zeker. Hij huwde 29-03-1712 Harmina Otten, een dochter van H.O. Roelofs (zoon van Roelof Willems), die 01-05-1690 gehuwd was met Elsken Jansen Wyers (dochter van Jan Garritsen uit de Emmer). Het was een zeer Emmerse aangelegenheid. Harmen Otto doet in 1707 belijdenis. Hij trouwt in 1712 en zal dan nog geen 25 jaar zijn. In 1741 is hij kerkmeester en op 04-08-1769 sterft hij. Hij zal omtrent 80 jaar oud geworden zijn, hetgeen voor die tijd hoog bejaard is.

Zijn vrouw, Hermina Otten, doet in 1709 belijdenis. Zij is dus een paar jaar jonger dan haar man. Zij sterft in 1745 en zal ongeveer 55 jaar geworden zijn. Zeven kinderen kreeg het echtpaar zeker, waarvan de laatste in 1736 gedoopt is. Het waren vijf dochters en één zoon. Ze heten allemaal Otten Geerlings. Mij zijn bekend: Geertruida, gedoopt in 1728, lidmaat geowrden en in 1770 vertrokken naar Muiden. Zij sterft 30-04-1790 op 't Meerbrink. Maria Sophia, huwt in 1744 Jan Garritsen Wyers, zoon van Garrit Jansen Wyers en Geesken Olthoff. Zij wonen op Huis te Weerde, waar zij in 1802 sterft. Geerlich, die gedoopt wordt in 1703, belijdenis doet in 1752, huwt in 1755 Catharina Hendriks Wyers, dochter van Hendrik Jansen Wyers en Judith Mentink Geerlich en Catharina wonen op Groot Emmer. Zij kopen 05-05-1783 Ophemert te Bronkhorst. Zij sterven er en worden in de kapel begraven. Jantjen, lidmaat Pasen 1746. Zij huwt in 1753 Hendrik Jansen Wyers, zoon van Hendrik Jansen Wyers en Judith Mentink. Jantjen woont met Hendrik Jansen Wyers op 't Hammink. Elsken, gedoopt 1733, belijdenis 1752. Zij huwt 1753 Jan Breukink, zoon van Berent Breukink uit Baak en Jenneken Lubberts Hiddink. Jan leeft van 1708 tot 1810. Zij wonen op Broekhuizen dat in de Emmer stond en is gesloopt in 1975 als Emmerhuizen. Aaltje, gedoopt 1729, doch niets van bekend (vermoedelijk jong gestorven). Berendine, gedoopt 1736, gehuwd 1755 met Geerlich Geerlichs zoon van wijlen Jan Geerlichs uit de Weert, Ellekom.

De Grote emmer



Uit dit gezin is het dus Geerlich Otten Geerlichs die op De Grote Emmer blijft. Uit het in 1755 gesloten huwelijk worden vijf kinderen geboren, waarvan de zonen telkens jong overlijden. Het eerste kind, Harmina, geboren 1756 in december en gedoopt februari 1757 (waarschijnlijk wegens het hoge water of een heel strenge winter uitgesteld). Zij huwt in 1780 Jan Garrits Wyers, zoon van Egbert Wyers Gzn en Elsken Hendriks Wyers. Jan kwam van Het Huetink bij het dorp later bekend als de boerderij Janboer, nu Winkel. Harmina leeft van 1756 tot 1834 en Jan van 1756 tot 1817. Jan Garrits Wyers is nu boer op Groot Emmer en zijn gezin breidt zich uit met negen kinderen. Elsken, 1780-1852 trouwt met Geurt Kets en gaat naar Drempt. Catharina 1783-1835 trouwt met Garrit Breukink 1766-1841, zoon van Jan Breukink en Elske Geerlichs. Zij erven Ophemert in Bronkhorst en trekken er in 1800 naar toe. Jantje, 1784 jong overleden. Hendrika 1785 tot 1864 zij huwt Jan Breukink en Geertruida Hesselink 1786-1829. Zij gaan naar Brummen naar Het Kraaiennest. Jantje 1787 tot 1875 huwt in 1819 G.J. Addink, zoon van Evert Addink en Jenneken Breukink. Zij wonen op het Hegelink in Steenderen, ook wel Visschershofstede genoemd. Geertruida 1791 tot 1834, zij huwt in 1818 Geurt Vleemingh 1790 tot 1865, zoon van Arent Vleemingh en Jenneken Huetink. Zij wonen op Huis te Weerde. Judith en Hendrik, een tweeling, ongehuwd gebleven, zover mij bekend. Egbert, 1789 tot 1869, in 1821 trouwt hij Berendine Addink, 1799 tot 1849, dochter van Evert Addink en Jenneke Breukink. Egbert wordt boer op Groot Emmer.

Egbert en Berendine worden gezegend met zeven kinderen, vijf zonen en twee dochters. Jan Gerrits, 1822 tot 1871, trouwt Johanna Hendrika van den Brink en wordt olieslager in het dorp Steenderen (zie eerder artikel over de smederij Wisselink). Evert, 1823 tot 1894, trouwt Hendrika Wilhelmina ten Wolthuis. Hij wordt logementhouder in De Klok te Zutphen. Herman Otto, 1825 tot 1895, trouwt Jenneken Addink, hertrouwt Johanna Beumer en wordt boer op Spaensweert. Jan Judius, 1826 tot 1908, trouwt Hendrika Joh. Elsken Wyers. Zij vertrekken naar Voorst. Jenneke, 1828 tot 1910, trouwt Evert Addink, zoon van Jantje Wyers en G.J. Addink. Zij wonen op Het Hegeling (Visschershofstede). Harmina, 1829 tot 1900, zij huwt Gerrit Jan Wyers, zoon van Hendrik Jan Wyers en Harmina Addink. Hij is slager/winkelier en overbuurman van de olieslager in het dorp. Jan Hendrik, 1831 tot 1892, hij huwt Grietje Beker uit Brummen. Hij wordt boer op Groot Emmer. Reeds in

1824 kijkt Egbert uit naar een kleiner bedrijf dan Groot Emmer, dat groot was 112 Morgens of 96 Bunders zoo Bouw als Weiland, met het Getimmerd en in 1679 door 't Bornhof te Zutphen voor schuld overgenomen was voor een somma van 29000 Guldens. Den Eersten Bouwman was Harmen Otto Geerlis. Hij heeft den pacht opgebracht van 't Huis Schuur en verdere Getimmerde En van 92 Morgens Bouw als Weilanden 1500 Guldens. Vervolgens zijn zoon Geerlis Otto Geerlis heeft Een Rijks van Jaeren die zelfde som moeten opbrengen. Toen in Jaar 1780 zijn Schoonzoon Jan Gerrits Wyers Die verhoog wiert met 330 Guldens. Toen kwam er een Perceeljen weiland daar bij 't Rijsweertjn voor 83 Guldens toen wiert die gebracht op 1913 Guldens. Die in Jaar 1817 den 27 april overleden. Toen zijn zoon Egbert Wyers die de drie eerste volgende Jaeren die zelfde Som moest opbrengen. De drie volgende Jaeren kwam een verhoging van 187 Guldens, toen was 't 2100 Guldens. De volgende Jaeren werd de Pacht als vooren. In Jaar 1850 wiert hij verhoog tot 2750 Guldens. In 't Jaar 1856 is de Pacht Gesteld op 2213 Guldens maar 19 Bunders van 't Beste Weiland afgenoomen. Dan is zijn jongste Zoon Jan Hendrik Wyers Pachter Geworden.

Op zaterdag 9 juli namiddag om 5 uur 1870 woede een hevig onweer en sloeg de bliksem in, in een schuur aan de noorden kant en is verbrand het huis en drie schuren, het hooi, stro, dorsch- en snijmachine, korenmolens, 3 wagens, karren, bouw-, melk- en deelgereedschappen. Meubels, hond, kat en beddegoed, linnen, enz., bakhuis, turfschuur, wagenschuur en drie hooibergen bleven staan en weer herbouwd en in december weer bewoond. Het vee liep in de wei. Den dinsdag 24 november 1874 heeft Wyers den Emmer verlaten en is naar Brummen gaan wonen. Op den Emmer is pachter geworden, G.J. Uenk, maar de plaats is weer kleiner geworden en de pacht hooger.

In 1824 had vader Egbert Wyers de Heeckerenskolk gekocht, een bouw plaatsjen nabij 't dorp Steenderen. Dit was groot 24 Morgen of 20,5 Bunder. Hij betaalde er 8050 Guldens voor. In 1856 gaat hij erheen. Het is het jaar dat Jan Hendrik trouwt. Toen Berendine gestorven was schreef Egbert in zijn dagboek: Door de Kolera mijn dierbaarste verloren.

De eerste bouwman lezen we was H.O. Geerlig. Die is waarschijnlijk op het nieuw gestichte Groot Emmer de eerste pachter geweest. Uit Egbert Wyers zijn notities blijkt dat een huis de Paterstede genaamd vroeger op den Emmer Dijk achter aan de Hietkolk stond.

Waarschijnlijk stond die boerderij te vaak in het water bij overstroming en zocht men het hogerop en stichtte toen Groot Emmer. Dat het huis waar Uenk nu woont ongeveer 125 jaar oud is klopt wel in verband met de brand in 1870.

De soms wat kreupele tekst is de letterlijke weergave van het in die dagen genoteerde. Later meer over deze interessante buurt met haar bewoners.

(E.J. van Leuvensteijn - Breukink)



Hoeve bij de "de kleine emmer"

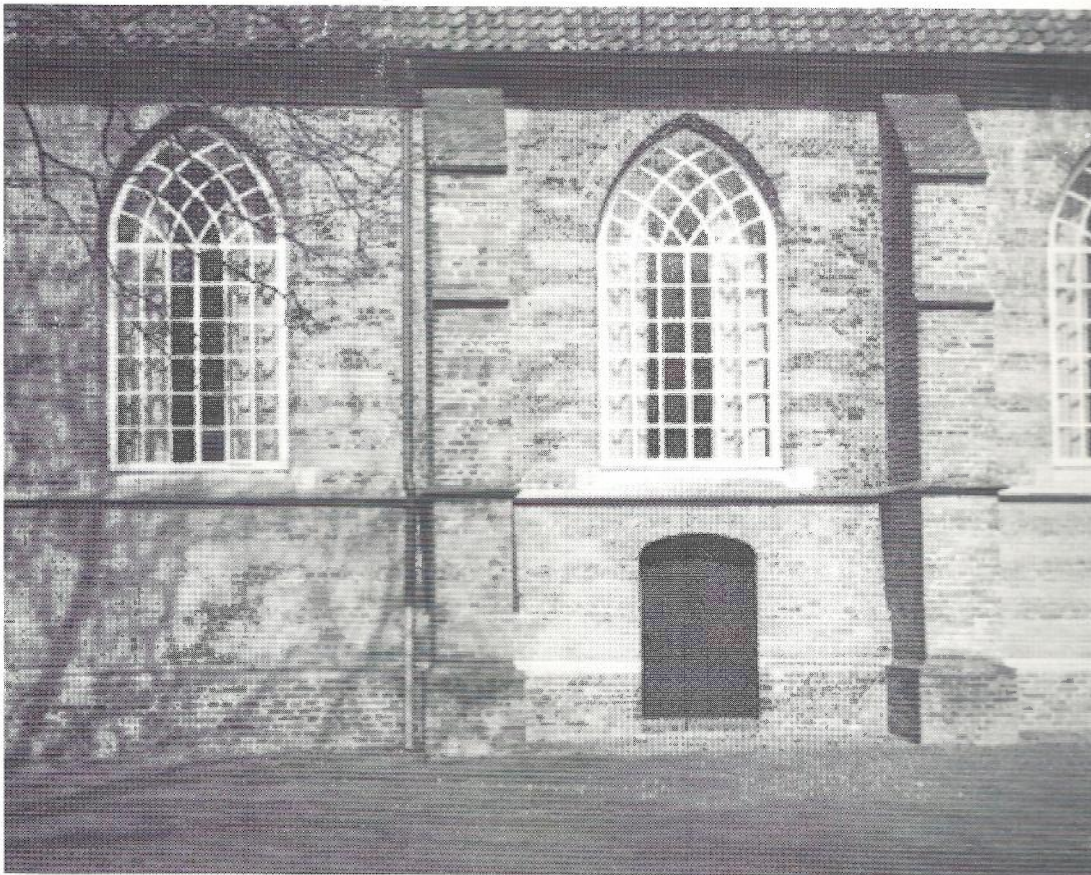
KIJK EENS NAAR HET RAAM, BEHALVE DOOR HET RAAM

't raam is 't onderdeel van 't huus, woor 't lich deur kump en wordeur ekeken kan wodn. Aldus steed in Wald, 't huus. In het Nederlands noemen wij dit vensters. Dit woord vooral niet verwarren met Ons begrip, daar bij ons vensters zijn: "de holten delen woor de raams en de butenkante met af-eslotten kont wodn." Het woord venster is afkomstig van het latijnse woord fenestra, lichtopening. Oorspronkelijk behoorde de naam toe aan het luik, dat een opening afsloot. Als men later glas in zo'n luik gaat maken heet het een glas-venster. Er was vaak ook een houten omranding in die opening, het kozijn. Dit laatste woord is afgeleid van het Franse woord chassin, hetgeen omranding betekent. Soms was er aan de binnenkant een bank, waarop je kon zitten, de vensterbank. Bij ons zit "de vensterbanke onderan 't raam, ook an de binnenkante van 'n huus. In oldere huze ko'j der vake niks opzetten, omdat ze te smal waren. Nao den Tweeden Oorlog bunt ter in de huze bredere vensterbanken ekommen." Aan de butenkant spreken wij over: "de vensterbank-dörpel." In een kozijn kan weer een raam zitten, waarin glas gevat is. Het raam is er in verschillende uitvoeringen, zoals: een draaibaar-, tuimelend-, vast- of schuivend raam, dit kan in een kozijn worden aangebracht. Stenen kerkvensters, zoals bij de RK kerken in Baak, Steenderen en Olburgen, hebben een onderverdeling van ijzeren staven en glas-in-lood panelen, maar geen raam. Soms is er direkt in de muur een houten of gietijzeren raam aangebracht. De gehele opening met kozijn en ramen draagt de naam venster.

KERKVENSTERS

In romaanse muren, opgebouwd uit kleine stukken steen, was het moeilijk grote openingen te maken, omdat met een natuurstenen afdekking slechts een zeer kleine overspanning te maken was. Over het algemeen zijn de vensteropeningen van de romaanse kerken in de 11e en 12e eeuw slechts enkele decimeters tot een kleine meter breed. Kijk maar eens te Elst, Oosterbeek, Angerlo of Oldenzaal. De dagkanten lopen naar binnen en buiten schuin weg, waardoor meer licht naar binnen kon vallen. De onderdorpel liep aan de buitenzijde schuin op naar binnen. Op het smalste deel van de opening bevond zich een tufstenen of een houten omraming. Hierop was perkament, geolied linnen of een ander organisch materiaal gespijkerd. Volgens een zegsman werden hiervoor ook wel varkensblazen gebruikt, maar in geen enkel boek of overige archiefgegevens is hier iets over te vinden. Deze materialen zorgde er voor, dat regen en wind buiten gehouden werden, maar dat wel enig daglicht tot de ruimte kon doordringen.

Ook de vensters in bakstenen vertonen dezelfde vormen. De dagkanten worden vaak gevormd door geprofileerde bakstenen, waarmee een half rond gemaakt werd. De vensters worden hoger en overdekt met een spitsboog. In de opening komen op ca. 80 tot 100cm twee in de hoogte van elkaar verwijderd, horizontale ijzeren staven voor -brugijzers geheten-, waartegen sedert de 13e eeuw glas-in-lood panelen werden geklemd. In de 13e eeuw plaatst men twee spitsboogvensters naast elkaar in een rondboog. Onder de boog, -boven in- blijft nog een driehoekje over, dat nadien geopend werd. Zo ontstond een spitsboogvenster met twee vakken in de breedte, gescheiden door een bakstenen of natuurstenen stijl. De brugijzers zorgden er voor, dat die stijl op zijn plaats bleef. Vroeger noemde men de midden- en kantstijlen 'posten'.



"Venster/raam" zuidzijde
NH-kerk Steenderen

Thans bij kerken 'montans'. De driehoek boven de twee spitsboogvakken kreeg een natuurlijke indeling, tracement genoemd. Onder invloed van de mogelijkheden, die het vensterglas bood, werden de vensteropeningen steeds breder en hoger, tot ze aan het einde van de 14e eeuw bijna 7meter breed! en wel 13 tot 20meter! hoog waren. In zulke gevallen moest voor de stijfheid van het venster in het midden een zware geprofileerde stenen stijl gemetseld worden. De traceringen werden rijk van vorm opgebouwd, maar steeds zo, dat ze logisch op te bouwen zijn, zonder andere hulpmiddelen. Rond de 16e eeuw, als de renaissance zijn intrede doet, treedt er een verschraving van de vormen op. De rondboog wordt niet meer gevuld met spitsbogen maar de montans lopen soms plompverloren vertikaal omhoog. Tot de 19e eeuw, als de neogotiek weer een herleving van de middeleeuwse architectuurvormen laat zien, blijft de hoofdvorm, -de spitsboog- op vele plaatsen nog gehandhaafd. In de 17e eeuw ziet men op veel plaatsen kerkvensters, waarvan de onderverdeling bestaat uit elkaar kruisende smeedijzeren staven, een ijzeren 'harnas'. De constructie loopt door tot in de 19e eeuw. In de 18e eeuw en vooral in de 19e eeuw werden vele oude vensters, die door roestvorming van het ijzer uit elkaar gedrukt waren, vervangen door houten ramen. Soms in merkwaaardige gotische fantasievormen, zie ook de NH-kerk te Steenderen. De 19e eeuw voegt aan de mogelijkheden nog het gietijzer toe, dat ook in vele vormen voorkomt, vooral bij zgn. 'waterstaatskerken', zoals in Baak het gebouw Concordia. Bij de huidige restauraties proberen we meestal de huidige vormen te handhaven, ook het materiaal, waarin de venstervulling werd gemaakt.

-wordt vervolgd-

(Gert van de Kwekke)

OPROEP

Onze Bronkhorster molen vraagt op korte termijn periodiek en ook groot onderhoud. Als de 'kas' het toelaat, worden op korte termijn de horizontale balk-einden gerestaureerd. Vooral de zgn. oplegging in de muren is door inwerking van vocht voor een groot gedeelte weggerot.

Uiteraard een inwerking van vele tientallen jaren, doch het moet een keer gebeuren, voor het gevaar gaat opleveren. Deskundigen zullen deze zaak klaren... toch zijn er ook klussen voor vrijwilligers in en rond de molen, m.n. het houtwerk en vooral de staart van de molen moet een behandeling/ impregnering krijgen. Zwam doet reeds zijn -vernietigende- werk. De molen is op zoek naar een of meerdere vrijwilligers, welke de schilderskwast kunnen hanteren. Op mooie zaterdagen samen aan de slag... wie weet vergeten wij VUT-ters en gepensioneerden, integendeel, want U bent nimmer te oud om de molen in stand te houden.

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met:
Rieks Eggens, Kerkhoflaan 10, Steenderen. telefoon
05755-1936 of 1266.

AANMELDINGSKAART
LIDMAATSCHAP HISTORISCHE VERENIGING STEENDEREN

Ondergetekende: Dhr / Dhr en Mevr*

adres: _____

nr. _____

postcode: _____

Woonplaats: _____

telefoon: _____

geeft/geven* zich op als lid van de

HISTORISCHE VERENIGING STEENDEREN

CONTRIBUTIE: f 25,-- per jaar voor individueel lid*
f 35,-- per jaar voor echtparen/samenwonenden*

de contributie wordt overgemaakt op bankrekening nr. 68.52.89.710 bij de NMS-bank t.n.v. Historische Vereniging Steenderen. Het postgiro-nummer van de bank is 4345500 m.v.v. Historische Vereniging Steenderen en banknummer.

U KUNT DEZE AANMELDINGSKAART OOK BIJ HET PTT-AGENTSCHAP IN DE SPARKMARKT AALDERINK INLEVEREN!

(*doorstrepen hetgeen **niet** van toepassing)

HIERLANGS AFKNIPPEN



Gezicht op "Huize Landlust" A° 1827

Hebben uw vrienden of kennissen interesse in de Historische Vereniging of willen zij het periodiek ontvangen? Laat ze zich dan aanmelden als lid voor slechts f35,- per jaar per gezin of f25,- per jaar per persoon.

Telefoon 05755-1444
of vul de bon in op pagina 11.

drukkerij | **van
der Meer** b.v.

advies, layout en ontwerp
prepress
alle handelsdrukwerk
vierkleuren drukwerk
folders en brochures
kettingformulieren

Gerritsenweg 13, postbus 211
7200 AE Zutphen
Telefoon 05750-17618
Telefax 05750-18742

Na 1800 uur : A.M. ten Kate
Steenderen, 05755-2593